

ساخت، رواسازی و پایاسازی پرسشنامه انگلیزش و نگرش یادگیری زبان انگلیسی

فرهاد قربان دوردی نژاد*

استادیار آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران

پذیرش: ۹۳/۷/۲

دریافت: ۹۳/۳/۱۸

چکیده

مطالعه حاضر را با هدف ساخت، رواسازی و پایاسازی پرسشنامه انگلیزش و نگرش یادگیری زبان انگلیسی انجام دادیم. برای رسیدن به این هدف، از پرسشنامه فارسی مجموعه آزمون نگرش و انگلیزش گاردنر در یادگیری زبان انگلیسی استفاده کردیم. با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای، نمونه ۲۴۵ نفری (۱۳۵ پسر و ۱۱۰ دختر) از دانشجویان کارشناسی در رشته‌های مختلف دانشگاه‌های تهران را برگزیدیم و پرسشنامه را روی آنان اجرا کردیم. این مطالعه دارای دو سؤال پژوهشی است: ۱. آیا پرسشنامه انگلیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی، از روایی لازم برخوردار است؟ و ۲. آیا پرسشنامه انگلیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی پایابی لازم را دارد؟ برای ارزیابی پایابی و روایی ابزار (پرسشنامه و عوامل)، از روش روایی سازه (تحلیل عامل تأییدی) و پایابی (محاسبه ضریب آلفای کرونباخ) استفاده کردیم. پایابی این پرسشنامه از طریق محاسبه آلفای کرونباخ ۰/۹۳۷ بود. در نتایج حاصل از محاسبه تحلیل عامل تأییدی، چهار عامل را شناسایی کردیم که نگرش درباره اهمیت زبان، نگرش و الدین نسبت به یادگیری زبان فرزندان، نگرش نسبت به سخنگویان بومی و انگلیزه گرایشی نسبت به یادگیری زبان را اندازه‌گیری می‌کنند. با درنظر گرفتن نتایج این پژوهش، می‌توانیم بگوییم که این پرسشنامه از پایابی و روایی مناسبی برخوردار است و عوامل به دست آمده یک مدل مناسب مفهومی را درباره نگرش و انگلیزش یادگیری زبان انگلیسی زبان‌آموzan ایرانی ایجاد می‌کنند. تحقیق حاضر مانند تحقیقات قبلی نشان داد که این پرسشنامه از روایی و پایابی مناسبی برخوردار است و عوامل به دست آمده از تحلیل عاملی می‌توانند انگلیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی دانشجویان را به‌گونه‌ای مناسب اندازه‌گیری کنند.

واژگان کلیدی: ساخت، رواسازی، پایاسازی، پرسشنامه نگرش و لغیزش یادگیری زبان انگلیسی، زبان‌آموzan ایرانی.

۱. مقدمه

از آنجا که آموزش و یادگیری زبان انگلیسی چالشی جهانی است، متخصصان زبان‌شناسی کاربردی در کشورهای مختلف به تهیه پرسشنامه برای استفاده در پژوهش، روی آورده‌اند. این پرسشنامه‌ها، بهویژه وقتی مبتنی بر خودگزارشی پاسخ‌دهندگان باشد، از عوامل عاطفی همچون نگرش، باورها و احساس پاسخ‌دهندگان متأثر می‌شوند. از طرفی، پرسشنامه باید تطبیق‌پذیری فرهنگی داشته باشد. با توجه به این دلایل، بومی ساختن پرسشنامه‌ها ضرورتی پژوهشی است. برای بومی‌سازی، انتخاب پرسشنامه و کیفیت فرآیند بومی‌سازی از عوامل تعیین‌کننده ابزارسازی است که باید مورد توجه قرار گیرد. در این پژوهش، «مجموعه آزمون نگرش و انگیزش»^۱ گاردنر (Gardner & 2000) براساس مدل اجتماعی تربیتی^۲ را از میان ابزارهای موجود انتخاب کردیم؛ زیرا بیش از پنجاه سال مطالعه رابت سی گاردنر و همکارانش درمورد انگیزش در یادگیری زبان دوم در دانشگاه آنتاریوی غربی کانادا، نشانهٔ پشتوانهٔ قوى نظری این پرسشنامه است. از طرفی، در مطالعه ادبیات پژوهش حاضر، مشاهده شد که پرسشنامه گاردنر بیش از سایر پرسشنامه‌ها مورد استفاده قرار گرفته است.

تفاوت‌های فردی^۳ شامل عواملی می‌شود که در سه حوزه طبقه‌بندی می‌گردند: ۱. سبک‌های یادگیری؛ ۲. راهبردهای یادگیری^۴ و ۳. متغیرهای عاطفی^۵ (Ehrman, Leaver & Oxford, 2003: 313). انگیزش یکی از عوامل اصلی متغیرهای عاطفی است. در دهه ۱۹۵۰، نظریه‌ها و مدل‌های انگیزش به ادبیات زبان‌آموزی راه یافت (Gardner & Lambert, 1959). گاردنر و همکارانش، مدل اجتماعی - تربیتی یادگیری زبان را ارائه کردند (Gardner, 1985; & 1988; 2000). در این مدل، دو نوع انگیزش تلقی (به مفهوم نگرش مثبت به فرهنگ خارجی و نیاز به مشارکت به عنوان عضوی از آن فرهنگ) و انگیزش ابزاری (هدف خاصی را دنبال می‌کند؛ مثل پیشرفت شغلی و ادامه تحصیل در مقاطع تحصیلی بالاتر) مورد توجه قرار گرفته است.

۲. انگیزش یادگیری زبان

در سال‌های اخیر، مطالعات گستردگی درباره نقش انگیزش و نگرش زبان‌آموزان در یادگیری (Gardner, 1985, 2005 & 2006; Gardner & Lambert, 1972;

Gardner, Tremblay & Masgoret ,1997; Harter, 1981; Vaezi, 2008; Macintyre, MacMaster & Baker 2001; Masgoret & Gardner, 2003; Masgoret, Bernaus & Gardner, 2001; Sadighi & Maghsudi, 2000; Oxford, 199; Dörnyei, 1990, 1996 & 2001; Clement, Dornyei & Noel, 1994; Deci & Ryan, 1985; Ryan, Connell & Deci, 1985; Schmidt, Boraie & Kassabgy, 1996; Crookes & Schmidt, 1991; Shaikholeslami, & Khayyer, 2006)

روان‌شناسان اجتماعی، از نخستین کسانی بودند که به پژوهش‌های مهمی درباره نقش انگیزش در یادگیری زبان دوم روی آوردند؛ چون از تأثیرات عوامل فرهنگی و اجتماعی در یادگیری زبان دوم به خوبی آگاه بودند (قربان دوردی نژاد و امام جمعه، ۱۳۹۰: ۶۷). در نتیجه این توجه، مدل‌های انگیزشی متعددی ارائه شده است که از میان آنان مؤثرترین مدل به گاردنر منسوب است که برپایه مطالعات گسترده‌ی توسعه همکارانش در دهه‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۸۰ پایه‌ریزی شده است. این مدل را گاردنر مدل اجتماعی- تربیتی نامید. وی انگیزش را ترکیبی از تلاش و نیاز برای دستیابی به هدف یادگیری زبان دوم، به علاوه نگرش‌های مطلوب نسبت به یادگیری زبان، می‌داند (Gardner, 1985: 10). در این مدل، گاردنر از دو نوع انگیزش تلفیقی^۷ و ایزاری بحث می‌کند و بر نوع تلفیقی انگیزش^۸ تأکید بیشتری دارد. منظور از انگیزش تلفیقی، نیاز زبان‌آموزان حداقل به برقراری ارتباط یا حداکثر تلفیق و همگون شدن با سخنگویان بومی زبان دوم است؛ درحالی که انگیزش ایزاری بیشتر به دلایل کارکردی برای یادگیری زبان، از قبل یافتن شغل بهتر، حقوق بالاتر یا قبول شدن در امتحانات، دلالت می‌کند (*Ibid*: 58).

دورنی (2001) معتقد است که گاردنر بنیانگذار نظریه‌های انگیزشی در زمینه یادگیری زبان خارجی است و به اهمیت یادگیری زبان خارجی در مقایسه با سایر درس‌های مدرسه، توجه می‌کند؛ زیرا هرچند یادگیری زبان خارجی شامل یادگیری یک زبان جدید می‌شود، باید عناصر فرهنگی جدیدی را نیز در طول زندگی تلفیق کند.

در این مدل اجتماعی- تربیتی، مؤلفه‌های بسیاری وجود دارد که گاردنر با ارائه مجموعه آزمون انگیزش و نگرش و با استفاده از مقیاس‌های انگیزشی و نگرشی متفاوت، آن‌ها را مورد سنجش قرار می‌دهد. تلفیق‌گرایی توسط سه مقیاس «نگرش بر جامعه زبان هدف»، «علاقه به زبان‌های خارجی» و «جهت‌گیری تلفیقی» سنجیده می‌شود. انگیزش نیز توسط سه مقیاس «جدیت انگیزشی» (میزان تلاش زبان‌آموز برای یادگیری زبان)، «نگرش بر یادگیری زبان هدف» و «نیاز به یاد گرفتن زبان هدف» بررسی می‌شود. نگرش بر موقعیت یادگیری که بر عکس العمل

زبان آموز به عوامل مرتبط با محیط یادگیری زبان دلالت دارد، توسط دو مقیاس «نگرش بر معلم» و «نگرش بر دوره آموزشی» سنجیده می‌شود. نسخه فارسی مجموعه آزمون انگیزش و نگرش، در تحقیق در دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی (قربان دوردی نژاد و امام جمعه، ۱۳۹۰) تهیه شد. این مجموعه که مبنای تهیه فرم کوتاه است، دارای ۷ عامل به شرح زیر است:

۱. نگرش درباره اهمیت یادگیری زبان؛

۲. اضطراب یادگیری زبان؛

۳. نگرش والدین برای یادگیری زبان فرزندان؛

۴. نگرش به استاد زبان انگلیسی؛

۵. بیانگیزگی در یادگیری زبان؛

۶. نگرش به سخنگویان بومی زبان انگلیسی؛

۷. انگیزش گرایش نسبت به یادگیری زبان.

پایایی این پرسشنامه را از طریق محاسبه آلفای کرونباخ، ابتدا برای هر عامل (۸۶ سؤال) و سپس برای کل پرسشنامه (۰/۸۴۸) محاسبه کردیم.

دورنی درباره تعریف انگیزش می‌گوید که عجب است با اینکه این واژه در حوزه مطالعات تربیتی زیاد مورد استفاده قرار می‌گیرد، توافق کمتری درباره معنای دقیقش وجود دارد (Dornyei, 1998: 117). محققان هنوز درباره مؤلفه‌ها و نقش‌های مختلفی که این مؤلفه‌ها دارند (تفاوت‌های فردی، تفاوت‌های موقعیتی، عوامل اجتماعی و فرهنگی و شناخت) به توافق نرسیده‌اند (Renchler, 1992; Belmechri & Hummel, 1998).

مفهوم انگیزش از نظر گاردن، عبارت از میزان تلاش فرد است تا زبان دیگری را به دلیل نیاز به یادگیری آن و کسب رضایت از تجربه کردن این فعالیت، یاد بگیرد (Gardner, 1985: 10).

۳. انگیزش ابزاری

درباره انگیزش ابزاری، گاردنر و مکین‌تاير (1991) معتقدند که دانش‌آموزانی که از نظر ابزاری انگیزه‌مند هستند، نسبت به کسانی که انگیزش غیرابزاری دارند، بیشتر درس می‌خوانند. این رفتار شواهدی هم در کلاس‌های درسی دارد. ساونی انگیزش ابزاری دانشجویان هندی را در

یادگیری زبان آلمانی مورد سنجش قرار داد. او گزارش کرده است که دلایلی از قبل یافتن شغل مناسب، انجام تجارت بین‌المللی، خواندن رمان‌ها، تعامل با آلمانی‌ها و یافتن دوستان خوب نشان داده است که دانشجویان به دلیل منافع اقتصادی، پرستیز و هویت اجتماعی، به یادگیری زبان آلمانی روی آورده‌اند (Sawhney, 1998: 128).

۴. انگیزش تلفیقی

انگیزش تلفیقی بیشتر مورد تأکید گاردنر و شیرازه مدل او است. نقش نگرش‌ها به زبان دوم، سخنگویان آن زبان و محیط یادگیری، از بخش‌های انگیزش تلفیقی هستند. جنبه تلفیقی این مدل از سه مؤلفه «جهتگیری تلفیقی»^۱، «تفیق‌گرایی»^{۱۰} و «انگیزش تلفیقی»^{۱۱} تشکیل می‌شود. گاردنر همواره بر اختلاف میان این مؤلفه‌ها تأکید کرده است (Gardner 1985 & 2001; Masgoret & Gardner, 2003)، زیرا اغلب بین جهتگیری و انگیزش، تداخل وجود دارد. طبق نظرات گاردنر، جهتگیری شامل مجموعه‌ای از دلایل است که سبب می‌شود فردی زبان دیگری را یاد بگیرد؛ در حالی که انگیزش به نیروی درونی دلالت دارد که مستلزم گسترش دادن تلاش^{۱۲}، بیان نیاز^{۱۳} و احساس لذت^{۱۴} می‌شود. اصطلاح جهتگیری مشکل‌ساز است؛ زیرا می‌تواند به معنای «نگرش» یا «تمایل» نیز باشد. بلطفه و هامل (1998) در این زمینه، جهتگیری را عبارت از اهداف بلندمدت دانسته‌اند که در طول آن، نگرش‌ها از انگیزش دانش‌آموزان محافظت می‌کنند.

۵. سنجش انگیزش و نگرش

از آنجا که انگیزش و نگرش بر رفتار انسان تأثیر می‌گذارد، با سنجش انگیزش و نگرش، پیش‌بینی میزان موفقیت زبان‌آموزان ممکن است. با توجه به این ضرورت، سعی شده است ابزار مناسبی برای سنجش انگیزش تهیه شود. این ابزارها در حوزه‌های مرتبط با انگیزش (ابزارهای سنجش اضطراب امتحان، اضطراب کلاس زبان خارجی، انگیزش درونی و بیرونی، انگیزش تلفیقی و ابزاری، انواع نگرش‌سنج‌ها و مقیاس‌های خودکنترلی و خودتنتظیمی) نیز از مهمترین عوامل محسوب می‌شوند و مورد توجه قرار گرفته‌اند. مجموعه آزمون انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی که پشتونه بیش از چهار دهه تلاش‌های گاردنر و همکارانش آن را به یکی از معتبرترین

ابزار سنجش انگیزش و نگرش تبدیل کرده است، همواره مورد استفاده محققان در کشورهای مختلف، با زبان‌های خارجی متفاوت، قرار گرفته است.

۶. جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری این پژوهش، شامل همه دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه‌های شهر تهران می‌شود. با این تعریف از جامعه آماری، نمونه‌ای به حجم ۲۴۵ آزمودنی (۱۳۵ پسر و ۱۱۰ دختر) را با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشای، از رشته‌های مختلف انتخاب کردیم و پرسش‌نامه را روی آنان اجرا کردیم. با توجه به پیش‌بینی احتمال ریزش، نمونه‌ای با حجم بیشتر، شامل ۲۸۰ دانشجو را بررسی کردیم. تعیین حجم نمونه را به روش پیشنهادی کلاین^{۱۰} (2003) و بر مبنای تعداد مؤلفه‌های ابزار (۳۰ نفر بازای هر عامل)، انجام دادیم. به این ترتیب، با توجه به چهار عامل مورد بررسی، حجم نمونه در هر زیرجامعه پسر و دختر را ۱۲۰ نفر در نظر گرفتیم که مجموعاً ۲۸۰ نفر شدند.

۷. ابزار پژوهش

در این پژوهش، پرسشنامه انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی کاربرد- فرم کوتاه را مطالعه کردیم. این پرسشنامه از مجموعه آزمون انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی گاردنر اقتباس شده است و ۳۷ گویه دارد که برای اندازه‌گیری چهار عامل «نگرش اهمیت یادگیری زبان خارجی»، «انگیزه والدین برای یادگیری زبان خارجی فرزندان»، «انگیزش گرایش (رغبتی) نسبت به یادگیری زبان خارجی» و «نگرش به خاستگاه زبان موردنظر» طراحی شده است. این عوامل شامل دو محور انگیزشی (عامل‌های ۲ و ۳) و نگرشی (عامل‌های ۱ و ۴) می‌شوند. هر گویه یک جمله اخباری ساده است که در قالب درجه‌بندی لیکرت و با پاسخ‌های چهارگزینه‌ای (طیف کاملاً موافق تا کاملاً مخالف) تنظیم شده‌اند. کاملاً مخالف با «۱» و کاملاً موافق با «۴» نمره‌گذاری می‌شود؛ بنابراین حداقل نمره ۳۷ و حداکثر نمره ۱۴۸ است. گفتنی است که سؤالات ۱۲، ۱۵، ۱۸، ۲۷ و ۳۰ به هیچ‌یک از عوامل بالا تعلق ندارند؛ به سخن دیگر، این سؤالات فقط در پایایی آزمون نقش دارند و بقیه سؤالات علاوه‌بر تأثیرگذاری بر پایایی آزمون

بر روایی آن نیز تأثیر می‌گذارند.

۸ روش اجرای پژوهش

در این مقاله، از روش‌های آمار توصیفی برای تعیین فراوانی، طبقه‌بندی و محاسبه شاخص‌های مرکزی و پراکنده‌ی داده‌ها و از آمار استنباطی برای محاسبه روایی آزمون استفاده کردیم. از میان روش‌ها و تکنیک‌های ممکن برای ارزیابی روایی، روش روایی سازه^{۱۷} و تکنیک تحلیل عامل^{۱۸} را به کار بردیم. در تعیین روایی سازه، هم‌زمان از دو روش اکتشافی و تأییدی استفاده کردیم، برای مشخص کردن این مطلب که مجموعه مواد تشکیل‌دهنده پرسش‌نامه از چند عامل مهم و معنی‌دار اشباع شده است، تحلیل عامل اکتشافی را به طریق تحلیل مؤلفه‌های اصلی^{۱۹} و چرخش واریماکس^{۲۰} انجام دادیم. الگوی معادلات ساختاری^{۲۱} را نیز برای تحلیل عامل تأییدی به کار بردیم که با روش همبستگی، رابطه هر متغیر با خود مقیاس خود را تعیین کردیم. برای تعیین پایایی این پرسش‌نامه از روش محاسبه آلفای کرونباخ، ابتدا برای هر عامل و سپس برای کل پرسش‌نامه استفاده کردیم. گفتنی است که تجزیه و تحلیل داده‌ها را با استفاده از نرم‌افزارهای آماری SPSS.17 و Amos18 انجام دادیم و سوالات را در سطح معنی‌داری $P < 0.05$ (دوسویه) بررسی کردیم.

۹. نتایج

در بررسی و پاسخ به پرسش نخست تحقیق که آیا پرسش‌نامه انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی از روایی لازم برخوردار است، فرآیند زیر را طی کردیم و نتایج زیر را به دست آوردیم: برای تعیین روایی این پرسش‌نامه، از روش روایی سازه عاملی استفاده کردیم. ابتدا برای بررسی میزان کفايت حجم نمونه برای اجرای تحلیل عاملی، آزمون کفايت نمونه برداری کیزر-مییر-الکین (KMO)^{۲۱} را انجام دادیم. همچنین، از آزمون کرویت بارتلت^{۲۲} برای بررسی همبستگی بین مواد آزمون استفاده کردیم.

با توجه به اینکه حداقل میزان مورد پذیرش KMO = 0.6 است، در محاسبه، ۰/۸۷۴ به دست

آمد که معرف نسبت مناسب حجم نمونه برای اجرای تحلیل عامل است. با توجه به ضابطه کرویت بارتلت (Tabachnick & Fidell, 2001)، ارتباط معنی‌دار در سطح ۹۹ درصد حاصل شد. این نتایج نشان می‌دهند که سوالات پرسش‌نامه‌ی انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی برای تشکیل عوامل، همبستگی کافی دارند؛ بنابراین، به کارگیری روش تحلیل عاملی مجاز بوده است. نتایج تحلیل عامل اکتشافی نشان می‌دهند که سوالات پرسش‌نامه‌ی انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی درکل ۶۳/۳۲ درصد از واریانس را تشکیل می‌دهند که دربرگیرنده ۳۷ سؤال از ۸۶ سؤال و ۴ خردمندی‌پرسش‌نامه‌ی اصلی است.

بالاترین درصد واریانس قبل از چرخش مربوط به عامل اول، یعنی نگرش اهمیت یادگیری زبان خارجی (۲۹/۱۸ درصد) و کمترین درصد واریانس مربوط به عامل نگرش نسبت به سخنگویان بومی زبان خارجی (۵/۱۰۹ درصد) است. درصد واریانس سایر عوامل، مطابق جدول ۱ به‌دست آمد.

جدول ۱ مجموع واریانس تبیین‌شده

مجموع مجذورات بارهای استخراج شده بعد از چرخش			مجموع مجذورات بارهای استخراج شده قبل از چرخش			عوامل
درصد تراکمی واریانس	درصد واریانس	ارزش ویژه	درصد تراکمی واریانس	درصد واریانس	ارزش ویژه	
۱۸/۸۸۰	۱۸/۸۸۰	۷/۹۸۶	۲۹/۱۸۱	۲۹/۱۸۱	۱۰/۷۹۷	۱
۳۰/۵۷۲	۱۱/۶۹۹	۴/۳۲۹	۳۸/۷۲۸	۹/۵۴۷	۳/۵۲۲	۲
۳۹/۱۴۰	۸/۵۶۱	۲/۱۶۷	۴۵/۵۲۸	۷/۸۱۹	۲/۵۲۳	۳
۴۷/۲۵۷	۸/۱۱۷	۳/۱۰۳	۵۰/۱۲۸	۵/۱۰۹	۱/۸۹۰	۴

نتایج بار عاملی سوالات مطابق جدول ۲ نشان می‌دهند که همه سوالات بار عاملی بالای ۰/۴ را دارند؛ بنابراین، از بین ۳۷ سؤال شناخته شده پرسش‌نامه، ۱۴ سؤال به عامل نگرش اهمیت یادگیری زبان خارجی، ۷ سؤال به عامل انگیزه‌والدین برای یادگیری زبان خارجی فرزندان، ۶ سؤال به عامل انگیزش گرایش (رغبتی) نسبت به یادگیری زبان خارجی و ۵ سؤال به عامل نگرش فراگیران نسبت به یادگیری زبان خارجی مربوط است.

جدول ۲ بارهای عاملی پرسش‌نامه انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی

عوامل					
۴	۳	۲	۱	سؤالات	عوامل
			۰/۶۶۱	۱	عامل ۱ نگرش اهمیت یادگیری زبان خارجی
			۰/۷۲۰	۴	
			۰/۶۹۱	۷	
			۰/۶۷۴	۱۰	
			۰/۶۶۹	۱۳	
			۰/۶۶۹	۱۶	
			۰/۶۳۹	۱۹	
			۰/۶۲۵	۲۲	
			۰/۶۱۵	۲۵	
			۰/۶۱۰	۲۸	
			۰/۵۸۸	۳۱	
			۰/۴۴۷	۳۳	
			۰/۴۸۶	۳۵	
			۰/۶۵۶	۳۷	
	۰/۷۷۲			۲	عامل ۲ انگیزه والدین برای یادگیری زبان خارجی فرزندان
	۰/۷۶۹			۵	
	۰/۷۲۸			۸	
	۰/۷۲۷			۲۰	
	۰/۷۲۲			۲۳	
	۰/۶۹۵			۳۲	
	۰/۶۷۸			۳۶	عامل ۳ انگیزش گرایش (رغبتی) نسبت به یادگیری زبان خارجی
۰/۷۴۳				۳	
۰/۷۰۲				۶	
۰/۵۶۱				۹	
۰/۰۵۷				۲۱	
۰/۰۵۰				۲۴	
۰/۴۱۹				۳۴	

ادامه جدول ۲

عوامل					عوامل
۴	۳	۲	۱	سؤالات	
۰/۸۱۸				۱۱	عامل ۴ نگرش به خاستگاه زبان موردنظر
۰/۷۴۶				۱۴	
۰/۷۱۰				۱۷	
۰/۶۴۶				۲۶	
۰/۵۶۹				۲۹	

۱۰. مؤلفه‌های تعیین شده

۱۰-۱. نگرش به اهمیت یادگیری زبان خارجی

تعريف نگرش درباره اهمیت یادگیری زبان در دو سطح زیر مورد توجه قرار می‌گیرد:

۱۰-۱. سطح نخست به ماهیت شناختی نگرش مربوط است که به سه عنوان «اهمیت ارتباطی زبان»، «اهمیت تحصیلی زبان» و «اهمیت تسهیل‌سازی مهاجرت زبان» تقسیم می‌شود.

۱۰-۲. در سطح دوم که به ماهیت عاطفی نگرش مربوط است، به علاقه‌مندی در یادگیری زبان توجه می‌شود. این سطح در سه سطح \leftarrow (قوی)، «متوسط» و «ضعیف» طبقه‌بندی می‌شود.

۱۰-۲. انگیزهٔ والدین برای یادگیری زبان خارجی فرزندان
 انگیزهٔ والدین دربارهٔ ضرورت یادگیری زبان فرزندان، از اهمیت زیادی برخوردار است؛ زیرا والدین علاوه‌بر اینکه رغبت و علاقه‌مندی در فرزندان برای یادگیری زبان ایجاد می‌کنند، به تأمین هزینه و اقدامات عملی دیگر در یادگیری زبان توجه دارند. نگرش والدین در دو سطح «شناختی» و «رفتاری» بروز می‌یابد. در سطح شناختی، نگرش آن‌ها بیشتر به جنبه‌های تحصیلی معطوف است؛ به سخن دیگر، والدین در جستجوی روش‌های موفق تحصیلی برای فرزندان خود هستند و در می‌یابند که در یادگیری زبان، گسترش فعالیت تحصیلی از نقش بهسازی برخوردار است و ازسوی دیگر، سطح رفتاری به‌طور عمدۀ شامل تشویق، ترغیب و کمک در فرآیند یادگیری زبان

فرزندان است.

۳-۱۰. انگیزش گرایش (رغبتی) نسبت به یادگیری زبان خارجی
 الیوت انگیزه گرایشی را به عنوان نیرودهنده رفتار، هدایت رفتار و محرك مثبت تعریف می‌کند؛ در صورتی که انگیزه اجتنابی را به عنوان نیرودهنده رفتار، رفتار دوری‌گرین و محرك منفی می‌توانیم تعریف کنیم.

۴-۱۰. نگرش نسبت به خاستگاه زبان موردنظر

این نگرش به دو صورت «شناختی» و «عاطفی» بروز می‌یابد. از لحاظ شناختی، دانش و باور فرد در مورد سطح موقتی و جایگاه کشور مبدأ زبان و از لحاظ عاطفی، تمایل و علاقه فرد به ارزش‌ها و ویژگی‌های مردم و فرهنگ کشور مبدأ اهمیت دارد.

جدول ۳ ضریب همبستگی پیرسون در مورد همبستگی درونی خردۀ مقیاس‌های انگیزش و نگرش

یادگیری زبان خارجی

نگرش نسبت به سخنگویان بومی زبان خارجی	انگیزش گرایش (رغبتی) نسبت به یادگیری زبان خارجی	انگیزه والدین برای یادگیری زبان خارجی فرزندان	نگرش اهمیت یادگیری زبان خارجی	
			۱	نگرش اهمیت یادگیری زبان خارجی
			**.۰/۳۸	انگیزه والدین برای یادگیری زبان خارجی فرزندان
	۱	**.۰/۴۷	**.۰/۵۵۸	انگیزش گرایش (رغبتی) نسبت به یادگیری زبان خارجی
۱	**.۰/۳۵۶	**.۰/۲۵۰	**.۰/۲۳۷	نگرش به خاستگاه زبان موردنظر

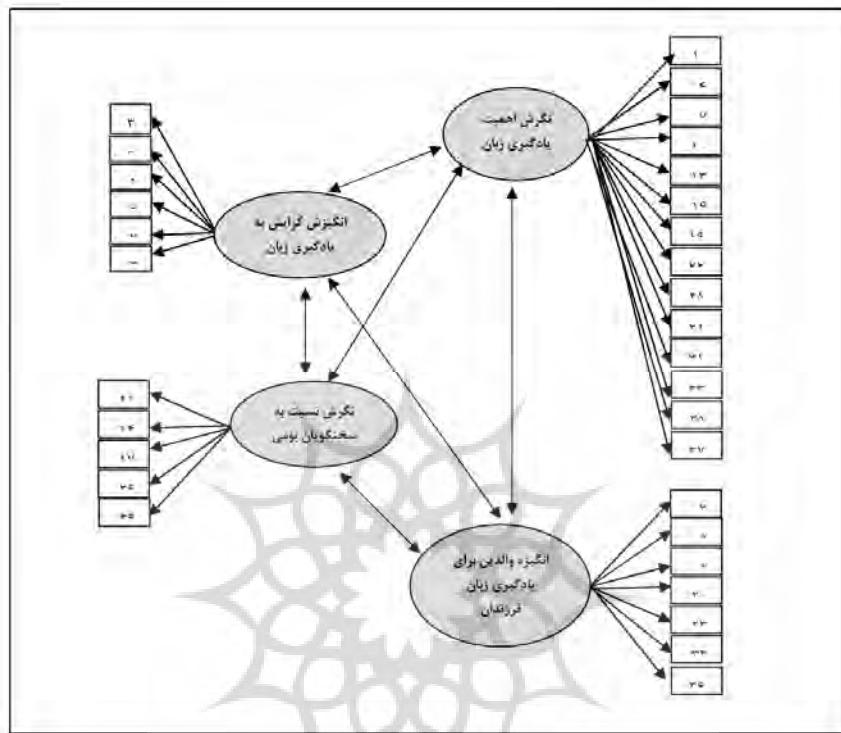
** در سطح ۹۹ درصد

* در سطح ۹۵ درصد

الگوی ساختاری (شکل شماره ۱) تأیید عامل‌های انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی شناخته شده و سؤالات مرتبط با آن‌ها را نشان می‌دهد. برای ارزیابی نیکویی برازش الگوی ساختاری عامل‌های انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی، تحلیل عاملی تأییدی را به کار بردیم. در این پژوهش، تحلیل عاملی تأییدی را به کمک نرم‌افزار ایموس نسخه ۱۶، روی الگوی چهار‌عاملی انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی، انجام دادیم. از بین آزمون‌های آماری χ^2 ، از آزمون خی دو بر درجه آزادی (χ^2/df)، شاخص نیکویی برازش (GFI)، شاخص برازش مقایسه‌ای (CFI)، شاخص نیکویی برازش انطباقی (AGFI) و شاخص برازش هنجاری (NFI) بهره گرفتیم. یافته‌های مربوط به الگوی اندازه‌گیری قابل قبول برای خرده‌مقیاس‌های انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی را در جدول ۴ نشان داده‌ایم.

جدول ۴ شاخص‌های نیکویی برازش الگوی ساختاری عامل‌های انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی

شاخص	مقدار	دامنه مورد قبول	نتیجه
(χ^2/df)	۱/۰۷۴	<۲	تأثیر مدل
P .value	.۰/۱۴۹	>۰/۰۵	تأثیر مدل
RMSEA	.۰/۰۱۶	<۰/۰۹	تأثیر مدل
NFI	.۰/۸۹۱	>۰/۹	تأثیر مدل
CFI	.۰/۹۹۱	>۰/۹	تأثیر مدل
AGFI	.۰/۸۸۹	>۰/۹	تأثیر مدل
GFI	.۰/۹۱۶	>۰/۹	تأثیر مدل

شکل ۱ الگوی نظری ساختار عامل‌های پرسشنامه انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی

در بررسی و پاسخ به پرسش دوم تحقیق، مبنی بر اینکه آیا پرسشنامه انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی از پایایی لازم برخوردار است، تعیین ضریب پایایی را با محاسبه همسانی درونی به روش آلفای کرونباخ انجام دادیم؛ به این ترتیب، ضریب پایایی عوامل به ترتیب 0.90 ، 0.85 ، 0.80 و 0.73 و کل پرسشنامه $\alpha = 0.937$ به دست آمد.

۱۱. بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام تحقیق حاضر، تعیین روایی و پایایی پرسشنامه انگیزش و نگرش یادگیری انگلیسی در بین دانشجویان بوده است. به عنوان نتایج تحلیل عامل اکتشافی در این تحقیق، چهار

عامل نگرش اهمیت یادگیری زبان خارجی، انگیزه والدین برای یادگیری زبان خارجی فرزندان، انگیزش گرایش (رغبتی) نسبت به یادگیری زبان خارجی و نگرش فراگیران به زبان خارجی را شناسایی کردیم. از مقایسه نتایج تحقیق حاضر با مجموعه آزمون انگیزش و نگرش گاردنر (2001) نتیجه می‌گیریم که عامل اول فرم کوتاه‌شده با عامل سوم سازه انگیزه برابر است و عامل دوم با عامل دوم سازه نگرش نسبت به موقعیت یادگیری زبان مساوی است. عامل سوم با عامل دوم از سازه انگیزه و عامل چهارم با عامل سوم سازه اول (عامل تلفیقی) برابری می‌کند. در مقایسه آزمون و نگرش قربان دوردی نژاد و همکاران (۱۳۸۹)، عامل اول فرم کوتاه‌شده با عامل اول، عامل دوم با عامل سوم، عامل سوم با عامل هفتم و عامل چهارم با عامل ششم معادل است.

درمورد تحلیل عامل تأییدی، نتایج الگوی معادلات ساختاری نشان‌دهنده برازش نسبتاً خوبی بوده است. نتایج حاصل موجب تأیید چهار عامل در ساختار نظری موضوع انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی و پرسش‌نامه مربوطه می‌شود. بدین ترتیب، عامل نگرش اهمیت یادگیری زبان خارجی، انگیزه والدین برای یادگیری زبان خارجی فرزندان، انگیزش گرایش (رغبتی) نسبت به یادگیری زبان خارجی و نگرش به خاستگاه زبان موردنظر، به ترتیب با ۷، ۱۴ و ۵ سؤال تأیید شدند.

پایابی پرسش‌نامه انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی را به روش آلفای کرونباخ محاسبه کردیم و ضریب قابل قبول ۰/۹۳۷ را برای کل پرسش‌نامه به دست آوردیم. همچنین دامنه پایابی هریک از خردمندی‌های آن بین ۰/۹۰۲ تا ۰/۷۳۲ متفاوت بوده است. تحقیق حاضر مانند تحقیقات قبلی نشان داد که این پرسش‌نامه از روایی و پایابی مناسبی برخوردار است و عوامل به دست آمده از تحلیل عاملی می‌توانند انگیزش و نگرش یادگیری زبان خارجی دانشجویان را به گونه‌ای مناسب اندازه‌گیری کنند.

۱۲. پی‌نوشت‌ها

1. Attitude/Motivation Test Battery (AMTB)
2. socio educational model
3. individual differences
4. learning styles
5. learning strategies

6. affective variables
7. integrative
8. instrumental
9. inegrative orientation
10. integrativeness
11. integrative motivation
12. effort
13. desire
14. enjoyment
15. Kelain
16. Construct validity
17. factor analysis
18. principal component analysis
19. Varimax rotation
20. Structural Equations Model (SEM)
21. Kaiser- Meyer- Olkin
22. Bartlett's Test of Sphericity

۱۳. منابع

- قربان دوردی‌نژاد، فرهاد و محمدرضا امام جمعه (۱۳۹۰). «بازساخت، اعتباریابی و رواسازی مجموعه آزمون انگیزش و نگرش». *نشریه علمی پژوهشی فناوری آموزش*. ج ۶. س ۶. ش ۱.
- قربان دوردی‌نژاد، فرهاد؛ صالح صدقپور، بهرام؛ امام جمعه، محمدرضا و مجید ابراهیم دماوندی (۱۳۸۹). *بازساخت، اعتباریابی و رواسازی «مجموعه آزمون انگیزش و نگرش»*. پژوهش پژوهشی درون‌دانشگاهی. دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی.

References:

- Belmechri, F. & K. Hummel (1998). "Orientation & motivation in the acquisition of English as a second language among highschool students in Quebec". *Language Learning*. 48(2). pp. 219-244.
- Clement, R.; Z. Dornyei & K.A. Noel (1994). "Motivation, self-confidence, and group cohesion in the foreign language classroom". *Language learning*. 44(3). pp. 417-448.

- Crookes, G. & R.Schmidt (1991). "Motivation: Reopening the research agenda". *Language Learning*. 41(4). pp.469-512.
- Deci, L. & M. Ryan (1985). *Intrinsic Motivation and Self-determination in Human Behavior*. New York: Plenum.
- Dörnyei, Z. & R. Schmidt (Eds.), *Motivation and Second Language Acquisition* (pp. 1-19). Honolulu: University of Hawai'i, Second Language Teaching & Curriculum Center.
- Dörnyei, Z. (1990). "Conceptualizing motivation in foreign-language learning". *Language Learning*. 40(1). pp. 45-78.
- ----- (1996). "Moving language learning motivation to a larger platform for theory and practice". In R. L. Oxford (Ed.). *Language Learning Motivation: Pathways to the New Century* (pp. 71-80). Honolulu: University of Hawai'i, Second Language Teaching & Curriculum Center.
- ----- (2001). *Teaching and Researching Motivation*. Essex: Pearson Education.
- Dornyei, Z. (1998). *Motivation in Second and Foreign Language Learning*. CILT: CUP.
- Ehrman, M.E.; B.L. Leaver & R.L. Oxford (2003). "A brief overview of individual differences in second language learning". *System*. Vol. 31. pp. 313-329.
- Gardner, R. (2006). "The socio-educational model of second language acquisition: a research paradigm". *EUROSLA Yearbook*. Vol. 6. pp. 237-260.
- Gardner, R.C. & W.E. Lambert (1959). "Motivational variables in second language acquisition". *Canadian Journal of Psychology*. Vol. 13. pp. 266-272.
- ----- (1972). *Attitudes and Motivation in Second Language Learning*. Rowley, M.A.: Newbury House.
- Gardner, R.C. (1985). *Social Psychology and Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation*. London: Edward Arnold (p.10).

- ----- (1988). "The socio-educational model of second-language learning: assumptions, findings, and issues". *Language Learning*. Vol. 38. pp. 101-126.
- ----- (2000). "Correlation, causation, motivation and second language acquisition". *Canadian Psychology*. Vol. 41. pp. 1-24.
- ----- (2001). "Integrative motivation and second language acquisition". In Z. Dornyei & R. Schmidt (Eds). *Motivation and Second Language Acquisition* (Vol. 23. pp. 1-19). Honolulu: University of Hawai'i, Second Language Teaching and Curriculum Center.
- ----- & W.E. Lambert (1959). "Motivational variables in second language acquisition". *Canadian Journal of Psychology*. Vol. 13. pp. 266-272.
- Gardner, R.C. & P.D. Macintyre (1991). "An instrumental motivation in language study: Who says it isn't effective?". *Studies in Second Language Acquisition*. 13(1). pp. 57-72.
- Gardner, R.C. (2005). "Integrative motivation and second language acquisition". Canadian Association of Applied Linguistics Joint Plenary Talk, London, Ontario.
- Gardner, Tremblay, and Masgoret (1997). Towards a full Model of Second Language Learning: An Empirical Investigation. *The Modern Language Journal*. pp. 344-362.
- Gardner, R.C. (1985). *Social Psychology and Second Language Learning*. London: Edward Arnold.
- Ghorban-dordinejad, F. & M.R. Emam Jomeh (2011). "Reconstruction, validation and reliability of attitude/motivation test battery". *Journal of Technology of Education*. Vol. 6, No. 1 [In Persian].
- Ghorban-dordinejad, F.; B. Saleh Sedghpour; M.R. Emam Jomeh & M.E. Damavandi (2010). "Reconstruction, validation and reliability of attitude/motivation test battery". *Unpublished Research Project*. Shahid Rajaee Teacher Training University. Tenran [In Persian].

- Harter, S. (1981). "A new self-report scale of intrinsic versus extrinsic orientation in the classroom: motivational and informational components". *Developmental Psychology*. 17(3). pp. 300-312.
- Macintyre, P.D.; K. MacMaster & S.C. Baker (2001). "The convergence of multiple models of motivation for second language learning: Gardner, Pintrich". Kuhl, and McCroskey in Z. Dornyei & R. Schmidt (Eds.), *Motivation and Second Language Acquisition* (Technical Report #23, pp. 461-492). Honolulu: University of Hawai'i, Second Language Teaching and Curriculum Center.
- Masgoret, Masgoret, A.M. & R.C. Gardner (2003). "Attitudes Motivation, and Second Language Learning: A Meta-Analysis of Studies Conducted by Gardner and Associates". *Language Learning*. pp. 167-21
- Masgoret, A.M.; M. Bernaus & R.C. Gardner (2001). "Examining the role of attitudes and motivation outside of the formal classroom: A test of the mini-AMTB for children". In Z. Dörnyei & R .Schmidt (Eds.), *Motivation and second language acquisition* (pp. 281-295). Honolulu, HI: The University of Hawaii Second Language Teaching and Curriculum Center.
- Oxford, R.L. (1994). "Where are we regarding language learning motivation?". *Modern Language Journal*. 78, 512-515. pp.1-7.
- Renchler, R. (1992). *School Leadership and Student Motivation*. Eugene: University of Oregon, Clearinghouse on Educational Management. ERIC Digest 71, ED346558.
- Ryan, R.M.; J.P. Connell & E.L. Deci (1985). "A motivational analysis of, self-determination and self-regulation in education". In C. Ames & R. Ames (Eds.). *Research on motivation in education, Vol. II: The classroom milieu* (pp. 13-51). London: Academic Press.
- Sadighi, F. & N. Maghsudi (2000). "The relationship between Motivation and English proficiency among Iranian EFL learners". *Indian journal of Applied Linguistics*. Vol. 26. pp. 39-52

- Sawhney, C. (1998). “The role of attitudes and motivation in foreign language learning: The case of German in India”. In R. K. Agnihotri et al. (Eds.), *Social Psychological Perspectives on Second Language Learning*. (pp. 119-129). New Delhi: SAGE Publications.
- Schmidt, R.; D. Boraie & O. Kassabgy (1996). “Foreign language motivation internal structure and external connections”. In R. L. Oxford (Ed.). *Language Learning Motivation: Pathways to the New Century* (pp. 9-70). Honolulu: University of Hawai'i, Second Language Teaching & Curriculum Center.
- Shaikholeslami, R. & M. Khayyer (2006). “Intrinsic Motivation, extrinsic motivation and learning English as a foreign language”. *Psychological Reports*. Vol. 99 pp. 808-813.
- Vaezi, Z. (2008). “Language learning motivation among Iranian undergraduate learners”. *World Applied Sciences Journal*. Vol. 51, pp. 54-61.

۱۳. پرسش‌نامه: مجموعه آزمون انگلیزی نگرش یادگیری زبان خارجی

۱. یادگیری انگلیسی مهم است؛ زیرا به من این امکان را خواهد داد تا با مردم مختلف و زیادی ملاقات و صحبت کنم.
 () کاملاً موافق () مخالف () موافق
۲. منتظر زمانی هستم که وقت کلاس انگلیسی برسد.
 () کاملاً موافق () مخالف () کاملاً موافق
۳. وقتی ناچار می‌شوم که به انگلیسی صحبت کنم، بسیار احساس راحتی می‌کنم.
 () کاملاً موافق () مخالف () موافق () کاملاً موافق
۴. یادگیری انگلیسی مهم است؛ زیرا قادر به ارتباط آسان‌تری با افراد انگلیسی‌زبان خواهم بود.
 () کاملاً موافق () مخالف () موافق () کاملاً موافق
۵. والدینم سعی می‌کنند در یادگیری زبان به من کمک کنند.
 () کاملاً موافق () مخالف () موافق () کاملاً موافق

۶. ترجیح می‌دهم زمان بیشتری را در کلاس زبان انگلیسی و زمان کمتری را در سایر کلاس‌ها صرف کنم.
 کاملاً موافق موافق مخالف کاملاً مخالف
۷. یادگیری زبان انگلیسی واقعاً عالی است.
 کاملاً موافق موافق مخالف کاملاً مخالف
۸. والدینم احساس می‌کنند که یادگیری زبان برای من بسیار مهم است.
 کاملاً موافق موافق مخالف کاملاً موافق
۹. صحبت کردن به زبان انگلیسی اصلًا مرا آزار نمی‌دهد.
 کاملاً موافق موافق مخالف کاملاً موافق
۱۰. ای کاش می‌توانستم روزنامه‌ها و مجلات را به زبان‌های خارجی مختلفی بخوانم.
 کاملاً موافق موافق مخالف کاملاً موافق
۱۱. انگلیسی‌زبانان خیلی اجتماعی و مهریانند.
 کاملاً موافق موافق مخالف کاملاً موافق
۱۲. یادگیری زبان انگلیسی اتلاف وقت است.
 کاملاً موافق موافق مخالف کاملاً موافق
۱۳. دوست دارم انگلیسی را تا حد ممکن یاد بگیرم.
 کاملاً موافق موافق مخالف کاملاً موافق
۱۴. انگلیسی‌زبان‌ها چیزهای زیادی دارند که به آن‌ها افتخار کنند؛ زیرا ارزش زیادی را به دنیا عرضه کرده‌اند.
 کاملاً موافق موافق مخالف کاملاً موافق
۱۵. یادگیری زبان‌های خارجی برای من مهم نیست.
 کاملاً موافق موافق مخالف کاملاً موافق
۱۶. مطالعه زبان مهم است؛ زیرا مرا با سوادتر خواهد کرد.
 کاملاً موافق موافق مخالف کاملاً موافق
۱۷. یادگیری انگلیسی مهم است؛ زیرا مرا قادر خواهد ساخت تا روش انگلیسی زندگی را بهتر درک کنم و تقدیر نمایم.
 کاملاً موافق موافق مخالف کاملاً موافق

- () کاملاً مخالف () موافق () مخالفم () موافقم
۱۸. تمای شدیدی به یادگیری همه جنبه‌های زبان انگلیسی دارم.
- () کاملاً مخالف () موافق () مخالفم () موافقم
۱۹. دوست دارم با انگلیسی‌زبانان بیشتری آشنا شوم.
- () کاملاً مخالف () موافق () مخالفم () موافقم
۲۰. والدینم بر اهمیتی که انگلیسی هنگام فراغت از تحصیل برای من خواهد داشت، تأکید دارد.
- () کاملاً مخالف () موافق () مخالفم () موافقم
۲۱. تقریباً با مرور هر روز رابطه‌ام را با زبان انگلیسی حفظ می‌کنم.
- () کاملاً مخالف () موافق () مخالفم () موافقم
۲۲. اگر قصد اقامت کردن در کشوری داشته باشم، تلاش خواهم کرد که زبان آن کشور را یاد بگیرم.
- () کاملاً مخالف () موافق () مخالفم () موافقم
۲۳. خانواده‌ام به تمام چیزهایی که در کلاس انگلیسی انجام می‌دهم بسیار علاقه‌مند هستند.
- () کاملاً مخالف () موافق () مخالفم () موافقم
۲۴. اگر دست خودم بود، تمام وقت را صرف یادگیری زبان انگلیسی می‌کردم.
- () کاملاً مخالف () موافق () مخالفم () موافقم
۲۵. ای کاش انگلیسی را روان صحبت می‌کردم.
- () کاملاً مخالف () موافق () مخالفم () موافقم
۲۶. اکثر انگلیسی‌زبان‌ها افرادی مهربان هستند و به راحتی می‌توان با آن‌ها کنار آمد؛ از اینکه با آن‌ها دوست هستم، خوشحالم.
- () کاملاً مخالف () موافق () مخالفم () موافقم
۲۷. از ملاقات کردن با کسانی که به زبان خارجی صحبت می‌کنند، لذت می‌برم.
- () کاملاً مخالف () موافق () مخالفم () موافقم
۲۸. واقعاً از یادگیری زبان انگلیسی لذت می‌برم.
- () کاملاً مخالف () موافق () مخالفم () موافقم
۲۹. هر چقدر بیشتر انگلیسی زبان را می‌شناسم، آن‌ها را بیشتر دوست می‌دارم.

- * ۲۰. ترجیح می دهم استاد زبان دیگری داشته باشم.
 کاملاً مخالف مخالف موافق کاملاً موافق
۲۱. واقعاً دوست دارم زبان های خارجی زیادی را یاد بگیرم.
 کاملاً مخالف مخالف موافق کاملاً موافق
۲۲. والدینم اصرار دارند که اگر در انگلیسی مشکلی دارم، از استاد کمک بخواهم.
 کاملاً مخالف مخالف موافق کاملاً موافق
۲۳. کلاس انگلیسی ام را خیلی دوست دارم، یادگیری انگلیسی بیشتری را در آینده در پیش رو دارم.
 کاملاً مخالف مخالف موافق کاملاً موافق
۲۴. تلاش می کنم تمام چیزهایی را که به انگلیسی می بینم یا می شنوم، بفهمم.
 کاملاً مخالف مخالف موافق کاملاً موافق
۲۵. یادگیری انگلیسی را دوست دارم.
 کاملاً مخالف مخالف موافق کاملاً موافق
۲۶. والدینم احساس می کنند که بهتر است تا در تمام طول تحصیل در دانشگاه یادگیری انگلیسی را ادامه بدهم.
 کاملاً مخالف مخالف موافق کاملاً موافق
۲۷. می خواهم آنقدر انگلیسی را خوب یاد بگیرم تا برای من عادی شود.
 کاملاً مخالف مخالف موافق کاملاً موافق

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرستال جامع علوم انسانی